

koncertní sezona

2025/26

SEVEROČESKÁ FILHARMONIE TEPLICE
uvádí 3. abonentní koncert
komorního cyklu K

Halíř trio

Eduardo García Salas
housle

Jana Podolská
violoncello

Barbora Křištofová Sejáková
klavír

10. prosince 2025 v 19 hodin
Lázně Beethoven Teplice

www.severoceskafilharmonie.cz

Severočeská / North Czech
filharmonie / Philharmonic
Teplice Since 1838

Ludwig van Beethoven tvořil své monumentální dílo na základě svých vlastních vnitřních vášní a protikladů. Umělec, jehož nitro přímo vřelo city, nedošel nikdy naplnění svých ideálů v nějaké běžné, lidsky představitelné podobě. Jeho osobní život byl spíše snůškou nepohody, ale i tragédií. Hudebník, jenž v osmadvaceti letech téměř ohluchne, jenž se ve svých dvaatřiceti nalézal v takovém zdravotním stavu, že je připraven zemřít, prožil jistě tolik, že je tím víc obdivuhodná jeho vůle bojovat s osudem a prostředností v životě i umění za každou cenu. Ludwig van Beethoven během svého života rozvinul klasicistní slohové a formové prostředky do vlastního hudebního stylu, jímž otevřel dveře nové hudební epoše romantismu. Záměrně rušil zavedené hudební konvence. Pracoval s ostrými kontrasty melodiky, rytmiky i dynamiky, a přesto jeho skladby vytváří vyvážený celek.

Z biografie skladatele se můžeme dozvědět, že **Klavírní trio D dur op. 70**, respektive dvě tria v opusu obsažená, vznikla během jeho pobytu na venkovském sídle Florisdorf u hraběnky Marie von Erdödy, která byla velkou Beethovenovou obdivovatelkou. Jeden čas dokonce bydlel v jejím velkém bytě ve Vídni. Hraběnka věnoval nejen obě klavírní tria, ale i dvě violoncellové sonáty op. 102 či kánon Glück, Glück zum neuen Jahr (štěstí, štěstí v novém roce). Paní hraběnce se nelze divit, hudba zralého Beethovena je strhující od prvních tónů. Krásná melodie violoncella hned v první větě, již opakují housle, by mohla být milostným motivem. Navazují na ni rychlé pasáže, odmlky a znovu svižný motiv, rovněž opakovaný a rozváděný v jednotlivých nástrojích i v jejich souhře. Ve druhé větě po úvodu nastupuje motiv představený violoncellem, totožný s melodií slovenské lidové písně Dobrá noc, má milá, dobrá noc. Beethovenův nejslavnější žák hry na klavír, skladatel Carl Czerny, ale napsal v roce 1842, že druhá věta Klavírního tria D dur Largo assai mu evokovala příchod ducha Hamletova otce. Byl velice blízko. Stránky Beethovenova zápisníku naznačují, že skladatel v té době diskutoval s dramatikem Heinrichem von Collinem možnosti provedení Shakespearova Macbetha. Slova „Macbeth“ a „Ende“ (konec) se objevují poblíž náčrtů pro Largo. Czernyho myšlenka se ujala, dnes je dílo známé jako „Geistertrio“ (Geist = duch). Tato střední část začíná tajemnými, prodlouženými třemi smyčcovými tóny, na které smutně reaguje klavír. Smyčce a klavír se takto střídají v průběhu úvodu, čímž nastávají zlověstnou náladu. Temné melodie expozice v d moll se při opakování stávají naléhavějšími. Beethoven rychle přechází přes několik tónin, aby znovu nastolil napjatou atmosféru. Konec věty se vyznačuje dramatickými pauzami a náhlými výbuchy. Všech strašidelných účinků je dosaženo poměrně jednoduše, pomalými crescendo a diminuendy, chromatickými postupy a tichými místy, stejně jako impresionistickým použitím tremola. Aby Beethoven dále tuto větu zvýraznil, zkrátil okolní části přibližně na šest minut hudby, čímž dal celému triu klenutý tvar. Závěrečná část, po rozrušení, které posluchač v prostřední větě prožil, všechny chmury svou svižností rozežene. Hudba se navrací k jasnějšímu charakteru, vynechává ostré kontrasty obou předchozích vět a klidně plyne až do konce jako hřejivá úleva.

Ačkoli Beethoven ve skutečnosti nikdy neopustil klasický harmonický jazyk, díla tzv. středního období jeho tvorby se od klasických modelů postupně odkláněla co do délky a intenzity, ale i co do inovací. Hudba se navíc stávala stále obtížnější i pro tehdejší špičkové hráče. Toto období trvalo zhruba deset let od roku 1802 do roku 1812. Začalo v době, kdy se Beethoven během šestiměsíčního pobytu pod lékařským dohledem ve vesnici Heiligenstadt nedaleko Vídně potýkal s nastupující hluchotou. Výsledkem nebylo vyléčení hluchoty, ale spíše skladatelovo řešení krize, jak sám popisuje ve slavném „Heiligenstadtském testamentu“. Dopis adresoval svým dvěma bratrům a byl nalezen až po jeho smrti. Příznává v něm rozsah ztráty sluchu a svůj strach a stud vyplývající z této situace. Není proto překvapivé, že v těchto letech komponoval hudbu vyjadřující hrdinství a boj v monumentálním rozsahu. Dvě tria op. 70 z roku 1808 spadají mezi pátou „Osudovou“ a šestou symfonii a sedmou „Eroicu“ a osmou. Stejně jako každá z těchto symfonií zvýšila pomyslnou laťku, tak i „Geistertrio“ pozvedla svůj žánr na úroveň, z níž se pozdější literatura klavírních trií mohla posunout vpřed.

Bedřich Smetana byl Čechem s velkým „Č“. Od malička se projevoval jako talentovaný klavírista. Byla mu však předurčena kariéra v podnikání, případně studium práva, a proto byl ve čtrnácti letech poslán do Prahy, aby navštěvoval tamní Akademické gymnázium. Tam, jak se dalo očekávat,

trávil více času hraním komorní hudby, psaním skladeb pro své přátele a účasti na koncertech, než aby se připravoval na „skutečný“ život. V roce 1840 slyšel šestnáctiletý Smetana hrát Franze Liszta v Praze, a to jej ovlivnilo natolik, že se rozhodl stát profesionálním hudebníkem. Ačkoli nakonec s povzbuzením Liszta a Roberta a Clary Schumannových dosáhl jako klavírista určitého úspěchu, teprve jako skladatel se těšil popularitě a vlivu na hudební svět během svého života i po něm. Ale až poté, co se začal orientovat na skladby vlasteneckého typu. Tato transformace proběhla před a během neúspěšné Pražské revoluce v roce 1848, kdy Smetana stál na barikádách se svými českými bratry proti habsburským vládcům. Smetanova politizace nevedla k jeho „objevu“ české lidové hudby, on ji už znal. Vedla spíše k objevu jejího významu jako prvku originálního kompozičního stylu. Smetana také teprve jako veřejně známá osobnost hrdě přijal českou verzi svého jména „Bedřich“.

Tento veřejně činný člověk zkomponoval dvě niterná autobiografická díla ze soukromých pohnutek, a to Smyčkový kvartet e moll „Z mého života“ v roce 1876 a Klavírní trio g moll op. 15 v roce 1855. Smutným podnětem ke kompozici Tria g moll bylo předčasné úmrtí Smetanovy dcery Bedřišky na spálu. Skladatel se chtěl prací alespoň částečně vymanit ze své bolesti. Bylo mu pouhých třicet let, byl zdrcen a obzvláště si uvědomoval křehkost života. Nedlouho po jedné tragédii ale přišel další smutek. Smetanova žena Kateřina porodila krátce po Bedřiščině smrti další dceru, která žila pouhých osm měsíců. Přes tyto okolnosti je ale trio po hudební stránce krásné, zní lahodně a na posluchače působí hluboce dojemně. Ústředním pojmem romantismu je „já“ a právě svým truchlícím nitrem se Smetana ve skladbě zaobírá. Ponurý hlavní motiv úvodní věty je ohlašován na houslově G struně bez doprovodu a následný materiál věty se nikdy příliš nevzdaluje od g moll. Zatímco oběma následujícím větám dominuje nadále tato temná tonalita, dochází v nich i k určitému zmírnění smutku v durové tónině. Druhá věta je vážné scherzo, které, jak naznačuje jeden z raných životopisců skladatele, je „portrétem“ dítěte a vyjádřením smutku nad jeho ztrátou. Končí v pomalé, melancholické schumannovské pasáži, důstojné a vznešené, která jako by evokovala vizi nenávratně ztracené dcery jako dospělé ženy. Po dvou lyrických větách se ve třetí části probouzí život, jako by se skladatel rozhodl nezůstávat v trvalé depresi. Finální rondo začíná energickým vzdorem, ale brzy ustupuje do klidné, hymnické elegie. Ve vlídném smutku se snaží Smetana oželeť ztracenou bytost a pokračovat dál v životě a díle.

Dlouho po vzniku Tria napsal Smetana jednomu z lékařů, kteří se mu snažili zachránit slábnoucí sluch, dopis, v němž stálo: „Smrt mé nejstarší dcery, mimořádně talentovaného dítěte, mě motivovala ke složení ... mého Tria g moll. Ve stejném roce bylo provedeno v Praze (Smetana se sám ujal klavírního partu) ... Publikum nereagovalo a kritika ho nenáviděla.“ O rok později se však setkalo s mnohem vřelejším přijetím, když bylo provedeno, opět se skladatelem u klavíru a za Lisztovy přítomnosti, ve Smetanově pražském bytě. Liszt byl hluboce dojat a zařídil následná provedení v Německu a Rakousku. Dodnes je Trio g moll velmi oblíbené u hráčů i u posluchačů nejen jako mistrovské dílo, ale také jako pomník lidské bolesti, hrdinsky překonané.

Hudební těleso **Halíř trio** vzniklo v roce 2016 s cílem představit osobnost českého houslového virtuosa Karla Halíře (Vrchlabí 1859 – Berlín 1909). Dalo by se říci, že Halíř byl, co se týče hudby, Leonardem da Vinci druhé poloviny 19. století a začátku

20. století. Český houslista vynikal ve čtyřech nejdůležitějších oblastech, v jakých se houslista může angažovat: jako sólista, v komorní hudbě, jako koncertní mistr i jako hudební pedagog.

Po nečekaném úmrtí předního českého klavíristy Václava Máchy tvoří Halíř Trio **Eduardo García Salas**, španělský houslista žijící v Praze, slovenská violoncellistka **Jana Podolská** a česká klavíristka **Barbora Křištofová Sejáková**. Členové Halíř Tria jsou vítězi mezinárodních soutěží jako je Studentská soutěž slovenských konzervatoří, soutěž Karl-Bergemann v Hannoveru, European Music Prize Contest v Hannoveru, Dublinu, a dalších. Uskupení vystupovalo na festivalech v Castilla La Mancha, Juventudes Musicales de Mahón, Komorní hudební série v Cordobě, Metropole Theatre v Tarragoně, v Auditoriu Enrique Granados ve španělském městě Lleida, v divadle Teatro del Títere v Cádiz a v mnoha městech České republiky, Německa, Itálie atd. Česko – slovensko – španělské uskupení mělo vždy velmi dobré ohlasy kritiky: „Komorní soubor předvedl skvělý výkon, techniku a hudební interpretaci.“ (Carmen Teixidor Lozano, Diari de Menorca, 11. srpna 2018).

V létě roku 2017 nahrálo Halíř Trio své první CD: Granados – Dvořák, v Auditoriu Enrique Granados v Lleidě (Španělsko) pro české vydavatelství ArcoDiva s distribucí vydavatelství Naxos. Kompaktní disk obsahuje Klavírní trio C dur op. 50 Enrique Granados a Klavírní trio f moll op. 65 Antonína Dvořáka. Tuto druhou skladbu, Klavírní trio f moll, lze považovat nejen za jeden z vrcholů Dvořákovy komorní tvorby, ale i za jedno z nejvýznamnějších děl svého žánru vůbec. Karel Halíř zahrál německou premiéru skladby v Mannheimu 2. prosince 1883. Album bylo představeno 5. dubna 2018 jako „CD dne“ na stanici Českého rozhlasu Vltava. Dalším plánovaným nahrávacím projektem Halíř Tria, opět s Arcodiva a Naxosem, je Trio a moll op. 17 Paula Juona, premiérované Karlem Halířem v roce 1902 a Klavírní trio a moll op. 50 P. I. Čajkovského, se kterým Halíř vystoupil v lednu 1888 v Lipsku za přítomnosti skladatele.

PROGRAM:

Ludwig van Beethoven (1770–1827) **Klavírní trio D dur, op. 70 č. 1 „Geistertrio“**

Allegro vivace e con brio
Largo assai ed espressivo
Presto

Přestávka

Bedřich Smetana (1824–1884) **Klavírní trio g moll, op. 15**

Moderato assai - Più animato
Allegro, ma non agitato
Finale. Presto

Severočeská filharmonie Teplice

+420 778 888 013 | e-mail: sev.filharmonie@seznam.cz
www.severoceskafilharmonie.cz | www.scf.sf.cz

Změna programu vyhrazena.

Při koncertech je zakázáno fotografovat a pořizovat audiovizuální záznamy.
Prosíme návštěvníky, aby při koncertech vložili své mobilní telefony.

Ze finanční podpory Ministerstva kultury ČR a Ústeckého kraje